

Bartłomiej H. Toszek

Wizerunek partii regionalnych w kampanii wyborczej do Walijskiego Zgromadzenia Narodowego w 2007 r.

Civitas Hominibus : rocznik filozoficzno-społeczny 5, 49-60

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bartłomiej H. Toszek

Wizerunek partii regionalnych w kampanii wyborczej do Walijskiego Zgromadzenia Narodowego w 2007 r.

Pod koniec ubiegłego stulecia w Wielkiej Brytanii została zapoczątkowana decentralizacja regionalna, stanowiąca najbardziej radykalną zmianę ustroju konstytucyjnego od czasu przeprowadzonej w 1832 r. reformy prawa wyborczego¹. Jednym z przejawów tego specyficznego brytyjskiego procesu² było utworzenie regionalnych zgromadzeń parlamentarnych, w tym również Walijskiego Zgromadzenia Narodowego (National Assembly for Wales), które formalnie zainaugurowało swoją działalność w 1999 r. Od początku istnienia tego organu największa liczba parlamentarzystów walijskich wywodziła się z szeregów Walijskiej Partii Pracy (Welsh Labour Party), sprawującej władzę wspólnie z regionalną organizacją Liberalnych Demokratów (Welsh Liberal Democrats) w latach 1999–2003, samodzielnie w latach 2003–2007 oraz w koalicji z nacjonalistyczną Partią Walii (Plaid Cymru) od początku obecnej kadencji. Niewzruszona pozycja laburzystów wynika ze stosunkowo niewielkich wahań poparcia elektoratu dla poszczególnych partii politycznych, a także nikłego zainteresowania ugrupowaniami głoszącymi radykalne hasła polityczne, gospodarcze lub społeczne. Również w ostatnich wyborach do 60-osobowego „parlamentu” walijskiego liczba mandatów uzyskanych przez Partię Pracy wy-

¹ V. Bogdanor, *Devolution in the United Kingdom*, Oxford, 2001, s. 1.

² Zob. M. Kaczorowska, *Dewolucja systemu politycznego: istota, wpływ i znaczenie-casus Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej*, [w:] J. Szymanek, M. Kaczorowska, A. Rothert, *Ewolucja, dewolucja, emergencja w systemach politycznych*, Warszawa, 2007, s. 107–184; B. H. Toszek, *Dewolucja jako element procesu dezintegracji państwowości brytyjskiej*, [w:] M. Jeziński (red.), *Współczesne nacjonalizmy*, Toruń, 2008, s. 141–155.

niosła 26, tj. zaledwie o 4 mniej w porównaniu z wyborami z 2003 r., podczas gdy Plaid Cymru oraz Walijska Partia Konserwatywna i Unionistyczna (Welsh Conservative and Unionist Party) zwiększyły liczbę zajmowanych miejsc odpowiednio o 3 i 1 w stosunku do wyników uzyskanych w poprzedniej kadencji, natomiast liberałowie utrzymali swoją dotychczasową pozycję. Ponadto 1 mandat przypadł niezależnej kandydatce Patricii „Trish” Law, startującej z ramienia lokalnego komitetu wyborczego w hrabstwie Blaenau Gwent. Natomiast 13 pozostałych ugrupowań otrzymało w wyborach okręgowych i regionalnych³ liczby głosów wahające się w przedziale od mniej niż 0,1% do 1,8% oraz od mniej niż 0,1% do 4,3%, co okazało się niewystarczające do uzyskania mandatu⁴. Główną przyczyną stałości preferencji wyborczych jest niewielkie zróżnicowanie programów prezentowanych przez kandydatów największych ugrupowań politycznych. W rezultacie wybory regionalne budzą umiarkowane zainteresowanie społeczeństwa walijskiego, na co jednoznacznie wskazuje liczba osób uczestniczących w głosowaniach w latach 1999 (46,3%), 2003 (38,2%) i 2007 (43,7%). Partie polityczne podejmują zatem wysiłki ukierunkowane na pozyskanie zwolenników spoza twardego elektoratu poprzez podkreślanie w swoich programach elementów ideowych, mających przekonać potencjalnych wyborców o posiadaniu przez dane ugrupowanie cech predestynujących je do sprawowania władzy w regionie. Zjawisko to było szczególnie widoczne w kampanii poprzedzającej ostatnie wybory do National Assembly, które odbyły się w dniu 3 maja 2007 r.

Przedstawiony przez Welsh Labour Party program *Budując lepszą Walię* (*Building a Better Wales*) został skonstruowany w oparciu o dwa proste schematy. Pierwszym z nich było przeciwstawienie lansowanych przez laburzystów „dobrych” koncepcji rozwoju regionalnego koncepcjom „złym” wysuwany przez inne ugrupowania polityczne. We wstępie do *Building a Better Wales* Rhodri Morgan⁵, przewodniczący Welsh Labours⁶, zajmujący równocześnie stanowisko pierwszego ministra⁷ rządu walijskiego

³ Spośród 60 członków National Assembly 40 osób wybieranych jest zgodnie z ilością oddanych głosów w jednomandatowych okręgach odpowiadających okręgom wyborczym do parlamentu krajowego. Natomiast pozostałe 20 osób (tzw. *Additional Members*) wybiera się wg metody d'Hondta w okręgach regionalnych (North Wales, Mid and West Wales, South Wales West, South Wales Central i South Wales East).

⁴ W wyborach okręgowych i regionalnych Brytyjska Partia Narodowa (British National Party) uzyskała odpowiednio mniej niż 0,1% i 4,3%, Partia Niepodległości Zjednoczonego Królestwa (United Kingdom Independent Party) – 1,8% i 4% głosów, Partia Zielonych Anglii i Walii (Green Party of England and Wales) – mniej niż 0,1% i 3,5% głosów, Socjalistyczna Partia Pracy (Socialist Labour Party) – mniej niż 0,1% i 1,2% głosów. Natomiast pozostałe komitety wyborcze, tzn. Partia Chrześcijańska (Christian Party), Brytyjska Partia Komunistyczna (Communist Party of Britain), Sojusz Chrześcijański (Christian People's Alliance), Alternatywa Socjalistyczna (Socialist Alternative), Zjednoczona Koalicja „Szacunek” (Respect – The Unity Coalition), Partia Angielskich Demokratów (English Democrats Party), Veritas, Głos Mieszkańców Blaenau Gwent (Blaenau Gwent People's Voice Group) i Socjalistyczna Partia Równości (Socialist Equality Party) nie przekroczyły progu 1% w wyborach okręgowych ani regionalnych.

⁵ Hywel Rhodri Morgan jest politykiem Labour Party, był członkiem Parlamentu Brytyjskiego w latach 1987–2001, a od 1999 r. pozostaje członkiem Walijskiego Zgromadzenia Narodowego od 1999 r.; w rządzie regionalnym zajmował stanowiska ministra ds. rozwoju gospodarczego i spraw europejskich w latach 1999–2000 oraz pierwszego ministra Walii w latach 2000–2009.

⁶ Pełne nazwy walijskich partii politycznych nie są obecnie używane nawet w oficjalnych dokumentach tych ugrupowań. W rezultacie np. Walijska Partia Pracy prezentuje się jako Walijscy Laburzyści (Welsh Labours), Walijska Partia Konserwatywna i Unionistyczna jako Walijscy Konserwatyści (Welsh Conservatives), a Plaid Cymru jako Plaid.

⁷ Szef rządu walijskiego nosi tytuł pierwszego ministra (*First Minister*), a nie premiera (*Prime Minister*).

(Welsh Assembly Government), stwierdził, że przekazanie władzy innym partiom wiązałyby się „z zaniechaniem prowadzonych działań i ograniczeniem finansowania realizowanych obecnie programów (...) w wyniku ryzykownych decyzji podejmowanych przez wewnętrzne skłóconą opozycję”⁸. Uznał on, że rządy konserwatystów, nacjonalistów lub liberałów doprowadziłyby do zarzucenia inicjatyw prowadzonych wspólnie z laburzystowskimi władzami centralnymi. Partie opozycyjne „dostrzegające we władzach krajowych głównego przeciwnika, a nie partnera (...), nie posiadając żadnej wiedzy ani doświadczenia w sprawowaniu rządów, doprowadziłyby jedynie do pogorszenia sytuacji Walii”⁹. Z wypowiedzi lidera Welsh Labours wynikało, że głosowanie na to ugrupowanie oznacza nie tyle wybór określonego kierunku rozwoju społecznego, gospodarczego i politycznego regionu, co raczej utrzymanie warunków umożliwiających ten rozwój w przyszłości. Co więcej, nieoddanie głosu na laburzystów mogłoby doprowadzić do ziszczenia się apokaliptycznej wizji przekazania steru rządów w ręce przedstawicieli innych partii politycznych. Morgan ostrzegał więc elektorat, że „torysi (...) czekają na powrót do władzy (...), spędzając ten czas na knuciu i spiskowaniu ze swoimi sojusznikami z Plaid Cymru i Liberalnych Demokratów, w jaki sposób mogliby się dobrać do waszej służby zdrowia, waszych szkół i waszych miejsc pracy. Możecie myśleć, że już nic złego nie może się stać – ale stanie się, jeżeli zostaniecie w domach i nie pójdziecie głosować”¹⁰. W podobnym duchu była utrzymana wypowiedź sekretarza stanu ds. Walii Petera Haina¹¹, która również została umieszczona w programie *Building a Better Wales*. Jego zdaniem objęcie władzy przez konserwatystów oznaczałoby „powrót do koszmarnej przeszłości (...). Spadkiem po ich rządach była upadająca służba zdrowia, rozsypujące się budynki szkolne, masowe bezrobocie i rodziny bez nadziei na lepszą przyszłość. Torysi nie zmienili się (...), znów chcieliby nas zabrać w czasy bezrobocia, długich kolejek [w placówkach medycznych] i cięć wydatków przeznaczanych na kształcenie zawodowe. Natomiast głosowanie na Plaid Cymru lub głosowanie na Liberalnych Demokratów pomoże torysom wygrać”¹².

Drugi schemat zawarty w treści *Building a Better Wales* opierał się na ukazaniu związku istniejącego między współdziałaniem regionalnych i krajowych struktur Partii Pracy oraz dynamicznym rozwojem społecznym, gospodarczym i politycznym Walii. Autorzy programu bezpośrednio podkreślili znaczenie ścisłej współpracy laburzystów zasiadających w regionalnych i centralnych organach stanowiących i wykonawczych dla „radikalnej transformacji struktury gospodarki walijskiej”¹³, aktywizacji zawodowej ludności obszarów zagrożonych wysokim bezrobociem, stworzenia dogodnych warunków do podejmowania działalności gospodarczej, „zmniejszenia obszarów ubóstwa wśród

⁸ Welsh Labour Party, *Building a Better Wales*, Cardiff, 2007, s. 2.

⁹ Tamże, s. 3.

¹⁰ Tamże.

¹¹ Peter Gerald Hain jest politykiem laburzystowskim, zajmował stanowisko ministra ds. europejskich w latach 2000–2002, sekretarza stanu ds. Walii w latach 2002–2008 i 2009–2010, sekretarza stanu ds. Irlandii Północnej w latach 2005–2007, Lorda Prywatnej Pieczęci w latach 2003–2005 oraz sekretarza stanu ds. pracy i opieki socjalnej w latach 2007–2008.

¹² Welsh Labour Party, dz. cyt., s. 4.

¹³ Tamże, s. 14.

dzieci o 20% w stosunku do 1999 r.¹⁴, oraz zwiększenia kompetencji organów odpowiedzialnych za utrzymanie porządku i bezpieczeństwa publicznego. Jednak równocześnie partnerstwo władz walijskich i krajowych (wynikające z przesłanek ideologicznych) zostało przedstawione jako czynnik determinujący przyznanie z budżetu państwa dotacji przeznaczonych na realizację przedsięwzięć regionalnych, czyli *de facto* decydujący o całokształcie rozwoju Walii. Utrzymanie się laburzystów u władzy miało zatem stanowić gwarancję modernizacji przemysłu i rolnictwa, eliminacji obszarów ubóstwa (do 2020 r.), podniesienia poziomu usług świadczonych przez placówki służby zdrowia, unowocześnienia i dostosowania do potrzeb rynkowych treści programowych i metod nauczania w szkołach powszechnych, zapewnienia wysokich standardów ochrony środowiska naturalnego oraz popularyzacji kultury i sportu¹⁵. Z treści programu wynikało więc jednoznaczne przesłanie, które sprecyzował minister Hain, wskazując, że „alternatywa przedstawiona w wyborach (...) jest bardzo prosta: dalszy postęp z silną laburzystowską drużyną w Zgromadzeniu [Narodowym] i Westminsterze¹⁶ albo powrót do (...) torysowskiej przeszłości związanej z cięciami budżetowymi, recesją i bezrobociem”¹⁷.

W przeciwieństwie do ugruntowanej pozycji Welsh Labour Party potwierdzonej poparciem elektoratu w latach 1999 i 2003 pozostałe partie polityczne nie mogły powoływać się na swoje dokonania na szczeblu regionalnym (z wyjątkiem liberałów współtworzących koalicję rządzącą w latach 1999–2003), ograniczając się do prezentowania projektów przyszłych działań. W szczególności trudnej sytuacji znajdowała się Walijska Partia Konserwatywna i Unionistyczna, która musiała borykać się z niechęcią ogółu mieszkańców Walii, stanowiącą konsekwencję niepopularnych posunięć krajowych rządów konserwatywnych w dwóch ostatnich dekadach XX w. Dlatego też, opublikowany przed wyborami w 2007 r., program *Głosuj na konserwatystów walijskich, [głosuj] na zmiany (Vote Welsh Conservative for a change)* zaczynał się słowami „Partia Konserwatywna zmieniła się. Obecnie reprezentujemy pracującą ludność Walii i Wielkiej Brytanii”¹⁸. Dokument, sygnowany podpisami przewodniczącego *Conservative Party* Davida Camerona¹⁹, sekretarza stanu ds. Walii w konserwatywnym gabinecie cieni Cheryl Gillan²⁰ oraz przewodniczącego *Welsh Conservatives and Unionist Party* Nicka Bourne’a²¹, zawierał jednak przede wszystkim informacje o tym „jak (...) konserwatyści zamierzają poprawić ogólny poziom życia (...) w drodze polityki realizowanej w Walii

¹⁴ Tamże, s. 32.

¹⁵ Zob. Welsh Labour Party, dz. cyt., s. 6–40.

¹⁶ Westminster to rozpowszechnione (choć nieoficjalne) określenie parlamentu brytyjskiego nawiązujące do nazwy siedziby tego organu, tj. pałacu westminsterskiego znajdującego się w londyńskiej dzielnicy City of Westminster.

¹⁷ Welsh Labour Party, dz. cyt., s. 4.

¹⁸ Welsh Conservative and Unionist Party, *Vote Welsh Conservative for a change*, Newport, 2007, s. 3.

¹⁹ David William Donald Cameron jest Partii Konserwatywnej, której przewodniczy od 2005 r. Jest premierem Wielkiej Brytanii od 2010 r.

²⁰ Cheryl Eise Kendall Gillan jest politykiem konserwatywnym. Była parlamentarną podsekreterką stanu ds. edukacji i zatrudnienia w latach 1995–1997, pełni funkcję sekretarza stanu ds. Walii od 2010 r.

²¹ Nicholas „Nick” Henry Bourne jest politykiem konserwatywnym. Pełni funkcję przewodniczącego *Welsh Conservatives* od 2005 r., był ministrem finansów i zaopatrzenia służb publicznych w konserwatywnym gabinecie cieni w National Assembly w 2008 r.

i dla Walii²². Zasadniczym elementem koncepcji przedstawionej w *Vote Welsh Conservative for a change* była swoista decentralizacja uprawnień przysługujących administracji publicznej, poprzez stopniowe przekazywanie jednostkom samorządu lokalnego funkcji wykonawczych, a następnie stanowiących w sprawach pozostających w gestii władz regionalnych, a także rozbudowywanie kompetencji organizacji pozarządowych. „Społeczeństwo powinno mieć prawo do samodzielnego decydowania o swoich sprawach (...). Wierzmy, że tworząc odpowiedzialną wspólnotę, przyczyniamy się do poprawy jakości życia w naszym otoczeniu. Oznacza to odpowiedzialność rodziców za dzieci (...), wzajemną odpowiedzialność sąsiadów (...), odpowiedzialność za przestrzeganie decyzji demokratycznie podjętych przez lokalne wspólnoty, do których każdy z nas należy. Dopiero łączne spełnienie tych warunków umożliwi wzmocnienie Walii i Wielkiej Brytanii”²³. Równocześnie Welsh Conservatives wskazywali, że wprowadzona przez laburzystów praktyka finansowania lokalnych i regionalnych przedsięwzięć środkami pochodzącymi w całości lub w części z budżetu państwa prowadzi do uzależnienia kierunków rozwoju poszczególnych hrabstw oraz całej Walii od centralnego ośrodka decyzyjnego. Dlatego też autorzy programu *Vote Welsh Conservative for a change* postulowali rozszerzenie zapoczątkowanego reformą dewolucyjną procesu decentralizacji kompetencji decyzyjnych w drodze stopniowego przekazywania uprawnień przysługujących administracji szczebla krajowego i regionalnego na rzecz samorządu lokalnego. „Działalność prowadzona przez rady [hrabstw], ograniczająca się obecnie do wykonywania poleceń rządu walijskiego, powinna polegać na kierowaniu miejscowymi wspólnotami. (...) Chcielibyśmy również, aby samorządy lokalne posiadały pozycję gwarantującą współdecydowanie o kierunkach działań prowadzonych przez [regionalną] administrację publiczną”²⁴.

Podstawowym uzasadnieniem propozycji przedstawionych w programie *Vote Welsh Conservative for a change* były „cięcia budżetowe” (przed którymi ostrzegali laburzyści), mające doprowadzić do obniżenia poziomu zobowiązań podatkowych mieszkańców Walii. Użycie tego argumentu, stanowiącego element tradycyjnej retoryki konserwatywnej (której nieskuteczność wykazały wybory do National Assembly w latach 1999 i 2003), świadczyło o braku innych pomysłów Welsh Conservatives na przekonanie wyborców do swojej koncepcji rozwoju regionu. W rezultacie, pomimo poważnego wzrostu poparcia społecznego dla tego ugrupowania (o 77,7% i 77,8% w wyborach okręgowych i regionalnych) w stosunku do wyników osiągniętych w 2003 r., udział głosów oddanych na konserwatystów w porównaniu do głosów uzyskanych przez inne partie zwiększył się tylko nieznacznie (odpowiednio o 2,5% i 2,2%), zapewniając im tylko jeden dodatkowy mandat w Walijskim Zgromadzeniu Narodowym.

Z kolei Welsh Liberal Democrats przedstawili propozycje „radikalnych, lecz możliwych do zrealizowania zmian sposobu zarządzania [regionem]”²⁵. W programie wyborczym *Sprawiedliwa, zielona przyszłość (A Fair, Green Future)* podkreślili konieczność „zapewnienia opieki medycznej wszystkim potrzebującym (...), poprawy jakości edu-

²² Welsh Conservative and Unionist Party, dz. cyt., s. 3.

²³ Tamże.

²⁴ Tamże, s. 31.

²⁵ Welsh Liberal Democrats, *A Fair, Green Future*, Cardiff, 2007, s. 5.

kacji dzieci oraz wyrównania szans społecznych poprzez motywowanie do podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych²⁶. Za niezwykle istotne uznali również ukierunkowanie działań administracji publicznej na stymulowanie i wspomaganie inicjatyw podejmowanych przez indywidualne osoby i wspólnoty lokalne w zakresie ochrony środowiska naturalnego. Do realizacji „zielonej przyszłości” zaakcentowanej w tytule programu Lib-Dems²⁷ miało się również przyczynić wspieranie i koordynowanie przez władze regionalne przedsięwzięć związanych ze stosowaniem recyklingu, poszukiwaniem i wykorzystywaniem źródeł energii odnawialnej oraz stopniowym ograniczaniem udziału energii atomowej w bilansie energetycznym regionu. Na płaszczyźnie politycznej liberalowie, jako „walijska partia, popierająca rozwiązywanie walijskich problemów walijskimi metodami”²⁸, domagali się wyposażenia National Assembly w kompetencje do stanowienia prawa pierwotnego we wszystkich sprawach dotyczących rozwoju regionalnego. Sformułowane w programie *A Fair, Green Future* propozycje obejmowały „pełne wykorzystanie obecnych możliwości Zgromadzenia [Narodowego] oraz przyznanie mu nowych uprawnień (...) prowadzących do zaistnienia w pełni ukształtowanego i efektywnie działającego organu, co tym samym stanowiłoby kolejny krok w stronę utworzenia parlamentu walijskiego”²⁹.

Przyznanie National Assembly szerokiej autonomii decyzyjnej stanowiłoby podstawę do nawiązania partnerskich stosunków z władzami krajowymi i instytucjami Unii Europejskiej. Co więcej, „przed Walią otworzyłyby się perspektywy prowadzenia konstruktywnych działań z innymi regionami (...) w celu stworzenia optymalnych warunków wspólnego rozwoju”³⁰. Postulat „sprawiedliwej przyszłości” miał zatem zostać zrealizowany w wyniku połączenia postępu społeczno-gospodarczego uzależnionego od aktywności społeczeństwa i władz walijskich z rozszerzeniem procesów dewolucyjnych z inicjatywy rządu brytyjskiego. Ponieważ jednak „radykałna” koncepcja Welsh Liberal Democrats nie odbiegała zasadniczo od postulatów wysuwanych przez to ugrupowanie w kampaniach wyborczych w latach 2003–2005³¹, to nie wzbudziła większego zainteresowania elektoratu. W konsekwencji liczba mandatów uzyskanych przez Liberalnych Demokratów w głosowaniach okręgowych i regionalnych utrzymała się na tym samym poziomie (po 3), zapewniając partii dopiero 4 miejsce w National Assembly.

Plaid Cymru rozpoczęła przygotowania do kampanii wyborczej pod koniec 2006 r., publikując oświadczenie *Zmiana na lepsze. Czas wprowadzić coś innego! (Change for the Better. It's time to make a difference!)*, które zawierało „najważniejsze informacje o działaniach podejmowanych (...) na rzecz ludności walijskiej, przed prezentacją szczegółowego programu w następnym roku”³². Celem tego dokumentu było uwiarygodnienie nacjonalistów jako partii funkcjonującej ponad podziałami uniemożliwiają-

²⁶ Tamże.

²⁷ Lib-Dems to skrócona, oficjalna nazwa Liberal Democrats.

²⁸ Welsh Liberal Democrats, dz. cyt., s. 5.

²⁹ Tamże, s. 57.

³⁰ Tamże, s. 58.

³¹ Tj. wyborów do Zgromadzenia Narodowego w 2003 r., wyborów do rad hrabstw w 2004 r. oraz wyborów do parlamentu brytyjskiego w 2005 r.

³² Plaid Cymru, *Change for the Better. It's time to make a difference!*, Cardiff, 2006, s. 3.

cymi nawiązanie trwałej współpracy innym ugrupowaniom politycznym. Świadczyła o tym zacytowana wypowiedź laburzystowskiego polityka Aneurina Bevana³³ oraz deklaracja „kontynuowania prac związanych z rozwijaniem kultury narodowej, zapoczątkowanych przez Partię Pracy”³⁴. Równocześnie w treści oświadczenia podkreślono regionalny charakter *Plaid Cymru*, „jedynej partii walijskiej (...), która naprawdę słucha tego, co mają do powiedzenia mieszkańcy Walii (...), łącząc ich aspiracje ze swoją wizją przyszłości”³⁵. W tym kontekście odstąpienie od krytyki przeciwników politycznych (będącej dotychczas nieodłącznym elementem kampanii wyborczych *Plaid*³⁶) musiało być interpretowane jako sygnał do nawiązania współpracy (w tym również koalicji rządowej) z każdym ugrupowaniem dążącym do poprawy sytuacji regionu i jego mieszkańców we wszystkich dziedzinach życia. Deklaracja gotowości wyjścia z opozycji (w której nacjonałiści pozostawali od 1999 r.) w drodze porozumienia z innymi partiami stanowiła również ważny sygnał dla wyborców spoza „twardego elektoratu”, którzy dotychczas odrzucali możliwość głosowania na Partię Walii, wychodząc z założenia, że ugrupowanie to nie ma szans na samodzielne sprawowanie rządów. Uzupełnieniem tego ogólnego przesłania były konkretne propozycje dotyczące reformy szkolnictwa; „zwrócenia uwagi na potrzeby ludzi młodych (...) poprzez stworzenie warunków, umożliwiających im (...) spoglądanie z ufnością w przyszłość”³⁷; prowadzenia działań ukierunkowanych na ograniczenia zanieczyszczenia środowiska naturalnego, wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii i prowadzenia inwestycji budowlanych z uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska naturalnego; wspierania regionalnego rozwoju gospodarczego poprzez wprowadzenie preferencji podatkowych, zwiększenie protekcjonizmu w rolnictwie i rozbudowę sieci transportowej; modernizacji systemu opieki medycznej oraz poprawy sytuacji ludzi starszych. Ponadto *Plaid Cymru* kreowała wizję „nowego patriotyzmu”, wyrażającego się zniesieniem istniejących „podziałów między biednymi i bogatymi, mieszkańcami miast i wsi, a także wynikających z różnic językowych i etnicznych”³⁸. Dążąc do realizacji tego celu, postulowała zwiększenie kompetencji administracji regionalnej i lokalnej w wyniku rozszerzenia procesów dewolucyjnych oraz koncentracji (czyli *de facto* odebrania) uprawnień przysługujących organizacjom pozarządowym. W ten sposób „zostałyby nawiązane bezpośrednie relacje między władzami (...) a mieszkańcami Walii, umożliwiające (...) realizację postulatów społecznych w pełnym zakresie”³⁹.

Propozycje zawarte w oświadczeniu *Change for the Better...* zostały zmodyfikowane i rozszerzone w programie wyborczym Partii Walii „*proawdźmy coś innego! (Make a difference!)*” opublikowanym w marcu 2007 r. Nowy dokument opatrzył słowem wstępnym przewodniczący klubu parlamentarnego *Plaid Cymru* w zgromadzeniu narodowym

³³ Aneurin „Nye” Bevan był politykiem laburzystowskim. Zajmował stanowisko ministra zdrowia w latach 1945–1951 oraz ministra pracy i służby publicznej w 1951 r.

³⁴ *Plaid Cymru*, dz. cyt., s. 9.

³⁵ Tamże, s. 3.

³⁶ *Plaid* to skrócona, oficjalna nazwa *Plaid Cymru*.

³⁷ *Plaid Cymru*, dz. cyt., s. 6.

³⁸ Tamże, s. 4.

³⁹ Tamże, s. 12.

Ieuan Wyn Jones⁴⁰. Stwierdził on, że prezentowana przez nacjonalistów wizja „ukazuje (...), czym stanie się naród walijski, przyjmując ten fascynujący, nowoczesny i całkowicie możliwy do zrealizowania program rozwoju. (...) Nowe idee odpowiednie dla nowych czasów (...) spełniają narodowe marzenia o lepszych czasach”⁴¹. W treści programu wskazano 7 działań określonych jako priorytety dla przyszłego rządu walijskiego z udziałem przedstawicieli Plaid, a także forma realizacji „przyrzeczeń złożonych mieszkańcom Walii oraz podstawa (...) naszej wspólnej przyszłości”⁴². Należało do nich opracowanie racjonalnego sposobu wykorzystania zasobów energetycznych, umożliwiającego ograniczenie emisji ciepła i substancji wpływających na zanieczyszczenie środowiska naturalnego (w szczególności pyłu węglowego); stworzenie warunków pozwalających na sprawowanie należytej opieki nad dziećmi pracującym rodzicom; unowocześnienie metod nauczania poprzez „wyposażenie każdego dziecka w wieku szkolnym (...) we własny laptop, co zapewniłoby [indywidualny] rozwój (...) oraz podniesienie poziomu wiedzy całego społeczeństwa”⁴³; udzielenie pomocy socjalnej studentom walijskich uczelni publicznych; przyznanie bezzwrotnych pożyczek osobom kupującym pierwsze mieszkanie lub dom; zagwarantowanie rozwoju przedsiębiorczości poprzez obniżenie wysokości zobowiązań podatkowych związanych z działalnością gospodarczą oraz wprowadzenie systemu preferencji podatkowych dla przedsiębiorców inwestujących na obszarach zagrożonych wysokim stopniem bezrobocia; gruntowna reforma służby zdrowia obejmująca m.in. rozszerzenie zakresu bezpłatnych usług medycznych oraz poprawę jakości usług świadczonych przez lekarzy rodzinnych.

Przyznanie priorytetowego statusu niektórym działaniom postulowanym w programie *Make a difference!* było równoznaczne z przyjęciem przez Plaid Cymru zobowiązania do ich bezwzględnej realizacji w przypadku uzyskania realnego wpływu na decyzje dotyczące Walii. Natomiast pozostałe postulaty, do których należały m.in. propozycje wzmocnienia kompetencji administracji regionalnej i lokalnej, rozwoju „paradyplomacji” walijskiej oraz rozwoju kultury narodowej, automatycznie zostały przesunięte na dalszy plan. Odstąpienie od tradycyjnej, *stricte* nacjonalistycznej retoryki Plaid Cymru (polegającej głównie na przeciwstawianiu walijskości i brytyjskości), i skupienie uwagi na codziennych problemach społeczno-gospodarczych regionu świadczyło o urealnieniu polityki prowadzonej przez to ugrupowanie, co zwiększało jego szanse w wyborach do National Assembly. Rezultatem starannie przygotowanej kampanii wyborczej był „taki obrót spraw, w który nikt (...) nie chciał uwierzyć, lecz który musiał zostać wcześniej lub później osiągnięty, przy poważnym traktowaniu spraw walijskich”⁴⁴. Partia otrzymała bowiem poparcie ponad 20% głosujących w wyborach okręgowych i regionalnych, co

⁴⁰ Ieuan Wyn Jones jest politykiem Plaid Cymru. Pełnił funkcję przewodniczącego tej partii w latach 2000–2003 oraz przewodniczącego jej klubu parlamentarnego w National Assembly w latach 2000–2007, od 2007 r. jest wicepremierem (*Deputy First Minister*) oraz ministrem ekonomii i transportu w rządzie walijskim.

⁴¹ Plaid Cymru, *Make a difference!*, Cardiff, 2007, s. 4.

⁴² Tamże, s. 5.

⁴³ Tamże, s. 17.

⁴⁴ D. Iwan, *From the President's Pen*, „The Welsh Nation”, Summer 2007, s. 2.

umożliwiło jej obsadzenie 15 miejsc (25%) w zgromadzeniu narodowym oraz wejście do koalicji rządowej z Welsh Labours.

Ponieważ we wszystkich wyborach odbywających się w Wielkiej Brytanii faktyczny monopol w zakresie wysuwania kandydatów mają partie polityczne⁴⁵, tym bardziej interesujące wydają się przesłanki, które zdecydowały o zwycięstwie odniesionym w wyborach do National Assembly w 2007 r. przez niezależną kandydatkę Trish Law. Jej popularność wśród lokalnej społeczności okręgu Blaenau Gwent wynikała z aktywnego zaangażowania w działalność polityczną i społeczną. Law sprawowała bowiem urząd burmistrza Blaenau Gwent w latach 1988–1989, była członkiem charytatywnej organizacji wspierającej szpital w Blaina oraz sekretarzem rotariańskiego Abertillery and Blaina Inner Wheel Club. Uczestniczyła również w kampaniach wyborczych swojego męża (Petera Lawa), który był członkiem zgromadzenia narodowego w latach 1999–2006 oraz parlamentu krajowego w latach 2005–2006, a ponadto pełnił funkcję ministra ds. samorządu lokalnego i rewitalizacji w rządzie walijskim w latach 1999–2000. Śmierć Petera Lawa (w kwietniu 2006 r.) spowodowała konieczność przeprowadzenia wyborów uzupełniających do National Assembly, które odbyły się 29 czerwca 2006 r. i przyniosły pierwszy poważniejszy sukces polityczny Trish Law. Jako członek legislatury walijskiej wymogła na władzach laburzystowskich zwiększenie pomocy dla ofiar przemocy domowej oraz osób borykających się z urazami psychicznymi, w zamian za poparcie rządowego projektu budżetu na 2007 r. Podejmowane przez nią inicjatywy były pozytywnie oceniane przez większą część społeczeństwa walijskiego, co znajdowało odzwierciedlenie w rosnącym poparciu dla jej kandydatury przed wyborami do zgromadzenia narodowego w 2007 r. W wywiadzie udzielonym South Wales Argus 19 kwietnia 2007 r. Trish Law podkreśliła jednak przede wszystkim swoje związki ze wspólnotą lokalną, deklarując zamiar „kontynuowania działań (...) na rzecz mieszkańców Blaenau Gwent”⁴⁶. Argumentami, które miały przekonać elektorat do głosowania na jej kandydaturę, były: „niezależność od zcentralizowanej maszyny partyjnej (...) umożliwiająca kierowanie się wyłącznie dobrem społecznym”⁴⁷ oraz łatwość nawiązania kontaktu z kandydatką, której biuro wyborcze znajdowało się w centrum Blaenau Gwent. Te niewyszukane, populistyczne hasła okazały się jednak przekonujące dla lokalnego elektoratu, który udzielił poparcia Trish Law większością 54,1% głosów, podczas gdy kandydat Welsh Labour Party uzyskał 31,3% głosów, a kandydaci pozostałych partii uczestniczących w wyborach – od 4,0% do 5,7%.

Wielkim przegrany wyborów do National Assembly w 2007 r. okazała się Partia Niepodległości Zjednoczonego Królestwa (United Kingdom Independent Party), którą w głosowaniach okręgowych i regionalnych poparło łącznie ok. 56.000 wyborców, tj. niemal dwukrotnie więcej niż wszystkich kandydatów niezależnych. W programie wyborczym UKIP pod kontrowersyjnym tytułem *Obalić Zgromadzenie [Narodowe] i wystąpić z UE (Abolish the Assembly & Leave the EU)* wysunięto postulaty rozwiązania

⁴⁵ W. Skrzydło (red.), *Ustroje państw współczesnych*, Lublin 2002, s. 26.

⁴⁶ *Trish Law*, „South Wales Argus” z 19 kwietnia 2007 r., s. 2.

⁴⁷ Tamże.

National Assembly jako „niepopularnej instytucji (...) marnującej czas i pieniądze”⁴⁸, umożliwienia samodzielnego podejmowania decyzji o kierunkach rozwoju poszczególnych hrabstw wspólnotom lokalnym (w drodze referendum) oraz samorządom lokalnym (poprzez przeniesienie kompetencji Zgromadzenia Narodowego na rady hrabstw), a także „odbudowy niezależności Zjednoczonego Królestwa (...) poprzez uwolnienie się od tysięcy unijnych regulacji i dyrektyw ingerujących w nasze życie i rujnących naszą gospodarkę”⁴⁹. Ponadto United Kingdom Independent Party domagała się przeprowadzenia gruntownej reformy systemu szkolnictwa publicznego, ograniczenia wydatków związanych z centralistycznym zarządzaniem służbą zdrowia oraz poddania placówek medycznych zasadom rynkowym, przywrócenia kontroli granicznych jako formy ograniczenia „niechcianej” imigracji, wyposażenia policji i wymiaru sprawiedliwości w narzędzia prawne i techniczne umożliwiające skuteczne ściganie i karanie przestępców, zmniejszenia wysokości zobowiązań podatkowych oraz uproszczenia procedur administracyjnych związanych z podjęciem i prowadzeniem działalności gospodarczej, odrzucenia wspólnej polityki rolnej (jako konsekwencji wystąpienia kraju z Unii Europejskiej) oraz wprowadzenia lokalnych instrumentów stymulowania rozwoju produkcji rolnej i rybołówstwa, „dostosowania transportu publicznego do lokalnych potrzeb (...) poprzez wprowadzenie systemu zarządzania i kontroli”⁵⁰ pozostającego w rękach samorządów hrabstw, uniezależnienie od zagranicznych dostaw energii (w szczególności przez zwiększenie ilości energii dostarczanych przez elektrownie atomowe), przeniesienia odpowiedzialności za ochronę środowiska naturalnego regionu na władze krajowe, zerwania z polityką „budżetowych cięć i wydatków na obronę całej Unii Europejskiej będących przyczyną niedostatecznego wyposażenia i niedofinansowania armii brytyjskiej”⁵¹, przywrócenia dominującej pozycji poczty publicznej (Royal Mail) zagrożonej obecnie konkurencją ze strony prywatnych dostawców listów i paczek pocztowych, wprowadzenia ogólnego zakazu palenia tytoniu w miejscach publicznych, a także utrzymania praw przysługujących wspólnotom mieszkańców w budynkach należących do zasobów lokalowych hrabstw. Dobitny (wręcz agresywny) sposób wyartykułowania tych żądań nie pozostawiał wątpliwości, że tylko całkowita ich realizacja stanowiłaby rozwiązanie zadowalające dla UKIP. Wyraźnie zaakcentowana bezkompromisowość, wynikająca najprawdopodobniej z przekonania o braku możliwości realizacji przedstawionego programu wyborczego w praktyce, stanowiła główną przesłankę zniechęcającą wyborców do oddania głosu na United Kingdom Independent Party. W efekcie wielu potencjalnych zwolenników tego ugrupowania zdecydowało się głosować na inne partie polityczne, a w szczególności na British National Party oraz English Democrats Party.

Podstawowym instrumentem kreowania wizerunków podmiotów uczestniczących w kampanii poprzedzającej wybory do National Assembly w 2007 r. były programy

⁴⁸ United Kingdom Independence Party, *Manifesto: Welsh Assembly Election, 3 May 2007. Abolish the Assembly & Leave the EU*, Gwent, 2007, s. 1.

⁴⁹ Tamże, s. 2.

⁵⁰ Tamże, s. 4.

⁵¹ Tamże.

układane przez poszczególne partie oraz kandydatów niezależnych. W treści tych dokumentów zostały zastosowane rozmaite techniki służące utrzymaniu poparcia twardego elektoratu oraz pozyskania głosów osób wahających się w swoich wyborach politycznych. Najskuteczniejsza okazała się metoda Welsh Labours polegająca na konfrontowaniu hurraoptymistycznej prezentacji własnych osiągnięć ze stereotypowym obrazem złej, „toryowskiej przeszłości” oraz deprecjacją obecnych przedsięwzięć swoich przeciwników. Z kolei sukces odniesiony przez Plaid Cymru stanowił wynik racjonalizacji propozycji przedstawionych wyborcom, wyrażającej się rezygnacją z radykalnych haseł politycznych (które przyczyniły się do porażki UKIP) oraz wysunięciem na pierwszy plan postulatów społeczno-gospodarczych o najistotniejszym znaczeniu dla ludności walijskiej. Pozytywny efekt przyniosła również kampania Trish Law, opierająca się na ogólnikowych (a więc niebudzących kontrowersji) hasłach, znajdujących swoich odbiorców we wszystkich grupach społecznych. Ponadto niezależna kandydatka z Blaenau Gwent bazowała na popularności stosunkowo niedawno zmarłego męża oraz patriotyzmie lokalnym mieszkańców swojego okręgu wyborczego. Natomiast przyczyną nieudanej kampanii Welsh Conservatives była przede wszystkim defensywna postawa wobec laburzystowskiej propagandy „toryowskiej przeszłości”. Z programu wyborczego konserwatystów wyraźnie przebijało poczucie winy za popełnione niegdyś (prawdziwe lub urojone) błędy, co niewątpliwie stanowiło czynnik zniechęcający do oddania głosu na to ugrupowanie. Równocześnie *Vote Welsh Conservative for a change* (wbrew tytułowi) nie zawierał żadnych nowych propozycji, ograniczając się niemal wyłącznie do tradycyjnych argumentów konserwatywnych w zakresie redukcji wydatków na cele publiczne. Podobny charakter miał również „radykalny” program *Welsh Liberal Democrats*, w którego treści zostały jedynie powtórzone postulaty wysuwane w poprzednich kampaniach wyborczych. Obie partie zapłaciły wysoką cenę za swoje lenistwo, otrzymując umiarkowane poparcie elektoratu i pozostając w opozycji przez kolejną kadencję National Assembly (w latach 2007–2011). Ostatnie wybory do zgromadzenia narodowego dowiodły zatem, że zwycięstwo mogą odnieść jedynie te ugrupowania, które potrafią prawidłowo zidentyfikować i zareagować na bieżące potrzeby i oczekiwania zarówno twardego elektoratu, jak również zdecydowanej większości wyborców nie posiadających sprecyzowanych preferencji politycznych.

Bibliografia

- A Fair, Green Future*, Welsh Liberal Democrats, Cardiff, 2007.
- Bogdanor V., *Devolution in the United Kingdom*, Oxford: Oxford University Press, 2001.
- Iwan D., *From the President's Pen*, „The Welsh Nation”, Summer 2007.
- Plaid Cymru, *Change for the Better. It's time to make a difference!*, Cardiff, 2006.
- Plaid Cymru, *Make a difference!*, Cardiff, 2007.
- Skrzydło W. (red.), *Ustroje państw współczesnych*, Lublin: Wydawnictwo UMCS, 2002.
- Trish Law*, „South Wales Argus” z 19 kwietnia 2007 r.

United Kingdom Independence Party, *Manifesto: Welsh Assembly Election, 3 May 2007. Abolish the Assembly & Leave the EU*, Gwent, 2007.

Welsh Conservative and Unionist Party, *Vote Welsh Conservative for a change*, Newport, 2007.

Welsh Labour Party, *Building a Better Wales*, Cardiff, 2007.